

T. A. HEKE

ISSN 0134-2266

1991

9

«... Karurammu läheb vaja koolis, kodus, spordirajal...»

... laulab lindilt vist sõber Leopold. Päike on pilvedest jälle hetkeks võitu saanud. Lapsed ei paista seda märkavatki. «Vist eilse vihma tõttu jäid paljud ikka tulemata ka,» arvasid päeva hing ja korraldaja, Karl Köösel ning Einar Mäesoo. «Algul pidi kohal olema 16 rühma, on kõigest 9.» Ja need üheksa olid tõesti täies hoos. Pärnus «Kalevi» staadionil käis linna lastepäevakodude vanemate rühmade äge spordipäev, sedapuhku juba üheksas.

«Kadri, Kadri! Kus sa oled!» Kadri on siinsamas, kõõlub piirdepuu küljes. «Sinu kord.» Viis koonusekujulist klotsi tuleb aja peale ülestikku laduda. Vaheldumisi punane ja valge. Pisut viltu läheb, 43 sekundit jääb ajaks. Kadri on oma rühma viimane laduja.

Grupijooks ja hoota kaugus on samuti läbi, nüüd siis osavusmäng ka. Järele jääb viimane ala — teatejooks.

Teatepulkadeks on ilusad helekollased kummist pardid. Parti kahe vahel hoides tuleb joosta jupike maad, kuni märgini, ja siis tagasi. Korraldajad näitavad tee igaks juhuks ette. «Viletsalt jooksid,» teatab Karl Köösel viimaste kohta. Lastel on võimalik paremini teha. «Hurraa!» karjutakse juba kusagilt. Aga esimeses võistkonnas on viimased jooksjad kápuli kukkunud. «Tühja kah,» arvavad poisid. «Nalja sai.»

«Kasvataja! Vaata, kui palju asju mina sain!» trügib Kairi teistest läbi. Keit veerib diplomit ja peab siis ka midagi küsima: «Aga kasvataja, kust nad minu nime teavad!» Võitjate nime ikka teatakse, ütleb kasvataja Ülle ja kavatseb kõik diplomid, kommikotid, hüppenöörid ja mänguasjad oma kätte korjata. «Lasteaias saate tagasi.»

«Tead, lasteias me võistleme ka, aga siin on rohkem lapsi ja parem,» räägib samal ajal Jane. «Lasteaias on meil samad spordialad. Kaks korda nädalas teeme trenni. Terve aasta juba.» Kasvataja Ülle kuulab Jane juttu pealt ja noogutab kaasa: «Sport neile meeldib. Kõige parem ala on muidugi see, milles kõige kõvem oled.»

«Kommunaari» lastepäevakodu rühmale kuulub peale muude autasude veel kaks torti: üks tähendab grupijooksu esikohta, teine anti teatejooksu kolmanda koha eest. Koonuste ladumise ja hoota kauguse eest tulid muud auhinnad, kõik Eesti Olümpiainfo poolt jagatud. Peale selle saab iga osa-võtja veel olümpiaplakatite komplekti ning kommikoti. Ja siis ütleb Karl Köösel lõpusõnad: et aitäh kõigile tulemast ja terve aasta tugevalt trenni-mast ning oma muskleid ja lihaseid arendamast.

«See oli kui väike süst sügisesse,» rääkisid võistluste korraldajad hiljem. «Sügisel tulevad need tänased võistlejad uuesti üheskoos sportima. Siis juba esimeste klasside murdmaajooksule.» See aeg on nüüd varsti käes.

INGRID RENSER

Viisakus

TONU SEERO

Illustreerinud HILLAR METS

JUHAN SAMMUS MÕODA TEED. TALLE TULI KONN VASTU.

«KROOKSI!» ÜTLES KONN TERVITUSEKS.

JUHAN EI VASTANUD MIDAGI. TALLE OLI KOOLIS ÕPETATUD, ET INIMESI TERVITATAKSE, MITTE KONNI.

TEISEL PÄEVAL SAMMUS JUHAN TAAS MÕODA TEED. JÄLLE KOHTAS TA KONNA.

«KROOKSI!» ÜTLES KONN VIISAKALT.

JUHAN EI VASTANUD JÄLLE MIDAGI. KODUS RÄAKIS TA AGA KONNAST ISALE.

«OH SIND, VA KASVATAMATUT POISSI!» MANITSES ISA. «KAS SA EI TEA, ET KORRALIKUD INIMESED TERETAVAD KÕIKI JA KÕIKE, MIDA NÄEVAD — INIMESI, PÄIKEST, KIVI, PINGYIINIPUTKAT... TEINEKORD ÜTLE IKKA ILUSASTI KONNALE «TERE!»..»

JUHAN SAMMUS MÕODA TEED. TALLE TULI KONN VASTU.

«KROOKSI!» ÜTLES KONN VIKSILT.

«TERE!» VASTAS JUHAN KRAPSULT.

NAD HAĖKASID IGA PÄEV TEINETEIST TERETAMA JA SAID SUVE JOOKSUL PEAAEGU ET SÕPRADEKS.

SEPTEMBRI ESIMESTEL PÄEVADEL KÜSIS ISA JUHANILT, KUIDAS TAL KA KOOLIS LÄHEB. «KINDLASTI OLED SA SUVE JOOKSUL KASVANUD, TUBLIKS JA VIISAKAKS POISIKS SAANUD,» ARVAS TA.

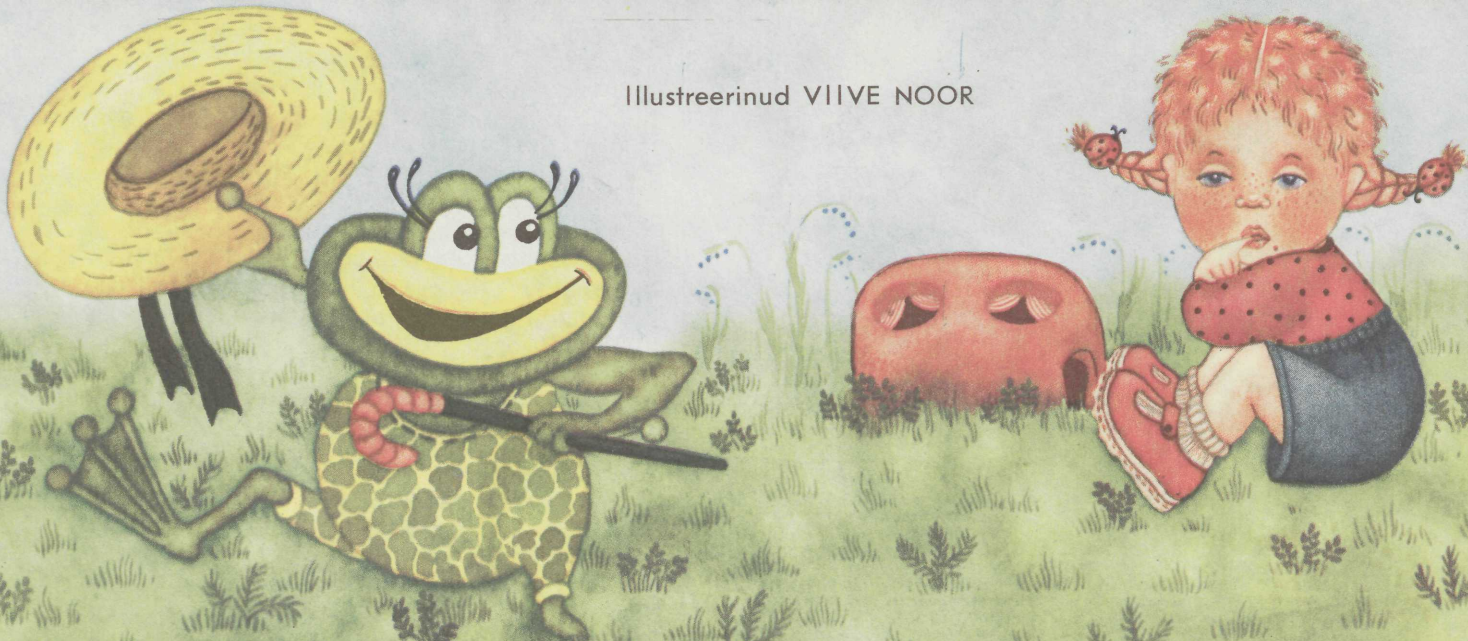
«OLEN KÜLL,» OLIS JUHAN PÄRI. «KAHJUKS EI SAA AGA ÕPETAJAD SELLEST ARU JA KIRJUTAVAD MUUDKUI MÄRKUSI.»

«TOHOHH! MILLISEID SIIS!»

«KROOKSUB HOMMIKUTI ÕPETAJATE PEALE.»

Illustreerinud VIIVE NOOR

Konna maja

JÜRI RANT

KUI LIISI EMAGA KELDRIST KARTULEID TOOMAS KÄIS, LEIDIS TA KELDRIESIKUST VÄIKESE KONNA. JU OLII KONN MÖNE EELMISE KELDRISKÄIGU AJAL LUUGIST ALLA HÜPANUD JA MAA ALLA VANGI JÄÄNUD. NÜÜD KÖSSITAS TA NURGAS SEENEPÜTI TAGA, JULGEMATA END LIIGUTADAGI. LIISI VÖTTIS KONNA ÖRNALT PIHKU. «TULE, MA VIIN SU TAGASI VALGUSE KÄTTE.» ÖUEL PANI LIISI KONNA MURULE. «OOTA SIIN, KUNI MA SULLE MAJA OTSIN.» EI OLNUDKI VAJA KAUGELT OTSIDA. SEALSAMAS LÄHEDAL VEDELES PIKERGUNE PLASTIST ESE, AVAD IGAS ILMAKAARES. VAREM OLII ESE ELEVANT OLNUD, KUID SIIS OLII KUTSIKAS EKV ELEVANDIL JALAD ALT JA LONDI PEAST KISKUNUD. LIISI VIIS ESEME, MIS VAREM OLII ELEVANT OLNUD,

JASMIINIPÖÖSA ALLA.

«SEE AUK, KUHU VAREM LONT KÄIS, ON SULLE UKSE EEST,» ÜTLES TA KONNALE. «AGA JALAAUGUD ON AKENDEKS. KAS POLE KENA MAJA!» KONN VÄRIS-TAS LÕUAAALUST. LIISI VÖTTIS SEDA KUI NÕUSOLEKUT. AGA MAJAUKSEST SISSE EI TAHTNUD KONN KALPSATA. LIISI PIDI TEMA SINNA TÖSTMA. JÄRGMISEL HOMMIKUL OLII LIISIL ESIMENE ASI KONNA MAJA JUURDE JOOSTA. MAJA OLII TÜHI. KONN TEEB HOMMIKUST JALUTUSKÄIKU, MÖTLES LIISI. KUID MAJA JÄI TÕHJAKS KA LÕUNAAJAKS. JA ÖHTUKSKI POLNUD MAJAE LANIK TAGASI. «EMA, EMA!» LÄKS LIISI SUU KÕVERAKS. «MIKS MINU PISIKE KONN MINEMA LÄKS! KAS TALLE SIIS MAJA EI MEELDINUD!» «MA ARVAN, ET TA LEIDIS MIDAGI PAREMAT. MIDAGI, MIS TALLE ROHKEM SOBIB.» KONN KUULIS SEDA JUTTU RABARBRIPÖÖSA LAIA LEHE ALT JA KOOGUTAS NÕUSOLEVALT KERET. MIS ÖIGUS, SEE ÖIGUS. NELI LAHTIST AKENT JA UKS PEALEKAUBA! KES JÕUAB SEALSET TÕMBE-TUULT VÄLJA KANNATADA.

Kirjasõbrad

RAUL KOND, 10a.

203674 Pärnu maakond
Audru kn.

Aruvälja skj.

Huvid: karate, peotants, joonista-mine, suusatamine.

KRÖÖT JUURAK, 9a.

200038 Tallinn
Kärberi 48-70

Huvid: lugemine, margid, joonista-mine.

MARET PRITS, 10a.

202240 Harjumaa
Kehra

Kooli 12a.

Huvid: muusika ja kleepekad. Mul on veel koer ja rott.

KAIE PAAS, 12a.

202536 Valga maakond
Pikasilla skj.

Kiisa

Huvid: kalendrid ja koertega post-kaardid. Olen 150 cm pikk ja kaalun 37 kg. Juuksed mustad ja lühikesed.

ÄNNI-MEERI NIGOLA, 11a.

200035 Tallinn

Õismäe tee 102-118

Kui Sa oled Elo, Katrin, Helena või Malle, kirjuta hästi kiiresti ühele tõelisele Eesti preilile!

Kullakivi, kullakivi

Kas mäletate, lapsed, suvel «Tähekeses» pooleli jäänud lugu Mõmmist ja kullakivist? Post tõi toimetusele terve paki kirju ja pilte sellest, kuidas muinaslugu saaks lõpetada. Enamik lapsi olid seda meelt, et Mõmmil tuleks aidata kullakivi emale viia.

Aga tuli ka leidlikumaid lõppe. TRIIN VÄLI laseb Mõmmi isal avastada, et kullakivi pole isegi kassikullast, vaid on tavaline graniitkivitükike. JANIKA SAETALU loos pillavad paadisõitu tegevad Karu-Kati ja Karu-Mati kullakivi vette, kuhu see jäädavalt kaob. HEDI HARZIA, REET PALIS ja mitmed teised jagavad lõpuks kullakivi mängukaaslaste vahel — see tehakse tükkideks. Vastajatest kõige paremaks joonistajaks peab toimetuse REET PALIST (Tallinna 49. Kk. 4. kl.). Kahjuks ei ole ajakirjas nii palju ruumi, et saaksime tema pika-pika piltfloo avaldada. Olgu siinkohal siiski ära toodud kaks Reeda pilti.

TOIMETUSE PREEMIAD:

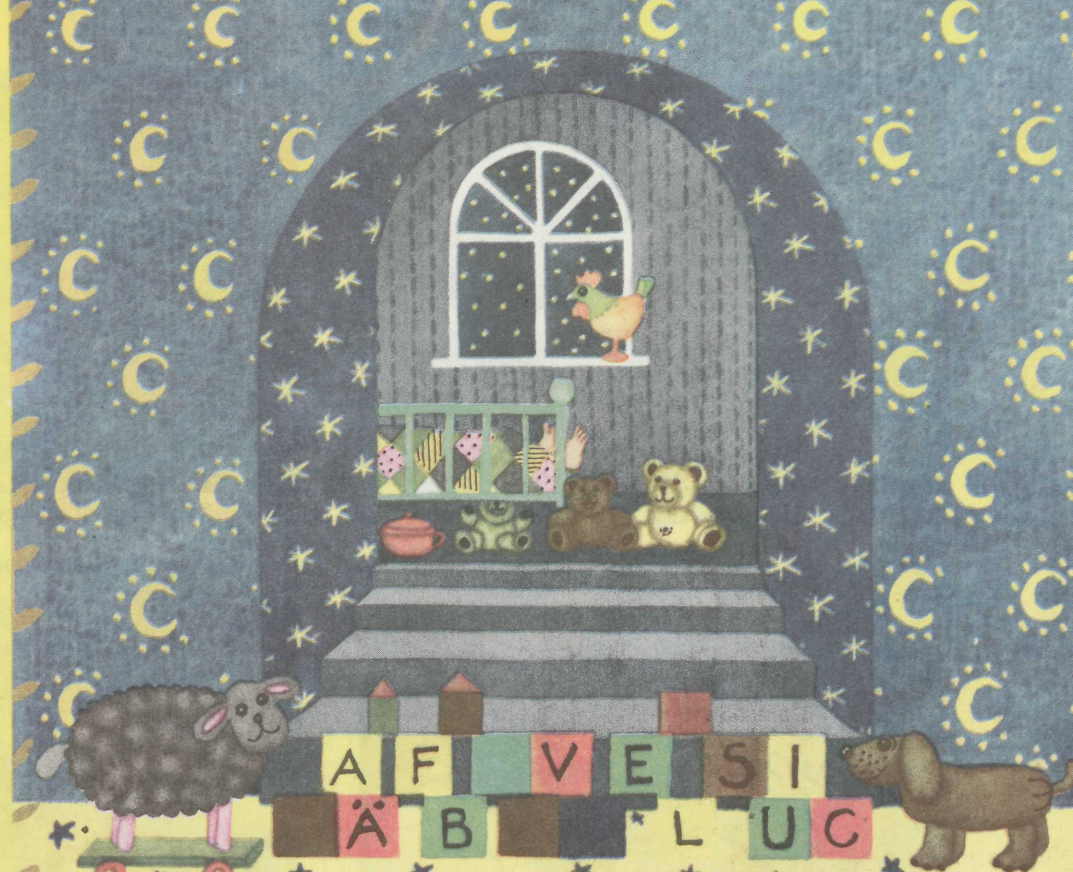
peapreemia REET PALISELE. Nupukusepreemia KELLY KAUBALE ja NELLE KAUBALE. Neil Rebase-Rein ei usu, et Jänku-Juta suudab kullakivi temani visata. Nii kangesti ei usu, et Jänku-Juta kohe peab järele proovima.

Huumoripreemia saab LIIA KARRO. Liia laseb Vares-Vaagu kullakivi päästmise eest tunnistada «aasta vareseks». Vares saab medali «Vaak 1991».

Ja veel üks preemia, nimetagem see eripreemiaks. Selle saab TRIIN VÄLI. Enamikes meile saadetud «Kullakivi» jätkudes Karu-Kati, Karu-Mati, hundud ja Rebase-Rein aiva näppavad ihaldatud kullakivi üksteise tagant. Kuid ainult Triin annab niisugusele tegevusele hinnangu. Tema lookeses hundikutsikad saavad hundiisalt vitsa. Lõpetuseks tänab toimetuse kõiki Mõmmi ja ta sõprade seiklustest osavõtjaid.

NB! Toimetuse peab vabandama: kahjuks ei saa me teie fotosid ruumipuudusel avaldada. Ja teie aadressidest valime välja need, mis on kirjutatud korraliku käekirjaga korralikule paberile. Oleks väga kena, kui te kirjas enda kohta ka midagi huvitavaid või iseloomustavat lisaksite.

Kuidas mina magama lähen

AIVAR POHLAK SIGNE POHLAK

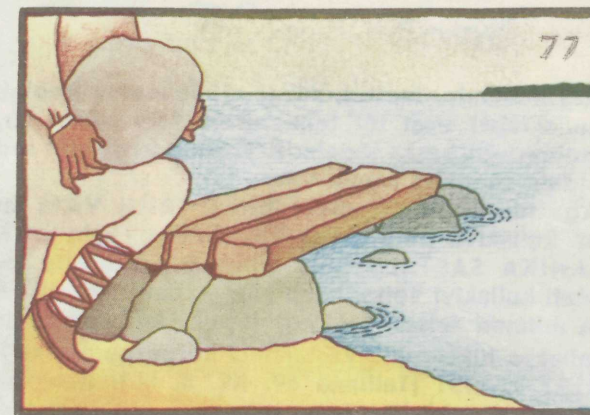
KUI MINA ÖHTUL MAGAMA LÄHEN, PANEN TREPI KÕRVALE VALVAMA SUURE HALLI LAMBA JA VÄIKESE PRUUNI KOERA. AKNALAUALE PANEN ILMA SABATA KUKE NING VOODI ALLA TIIGRI JA KARUD. TREPI ETTE EHITAN IGAKS JUHUKS TÄHEKLOTSIDEST MÜÜRI, ÄKKI JÄÄVAD LAMMAS JA KOER VALVAMISE AJAL MAGAMA. VOODISSE VÖTAN MA LEHMA, OINA JA JÄNESED, TÕMBAN TEKI LÕUANI NING SULEN SILMAD. VARSTI KOSTAVAD TREPILT SAMMUD, KLOTSID AETAKSE KOLINAL ÜMBER JA ONGI KEEGI MINU TOAS. OLEN JUBA PEA AEGU UINUNUD, KUID KUULEN IKKAGI, KUIDAS TA RINGI KÖNNIB JA MIDAGI TOIMETAB. LÕPUKS SIKUTATAKSE MINU KÜLJE ALT VÄLJA SINNA PAHASTI JÄÄNUD OINAS NING PANNAKSE JÄNESED VOODIOTSTELE. SIIS SAAN VEEL UNEMUSI JA JÄÄN RAHULIKULT MAGAMA — TORE OLEND SEE MINU EMA.

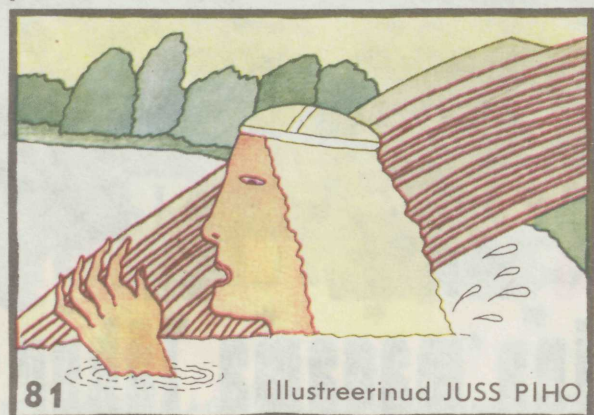
75
Kalevipoeg ärkas pikast unest hirsa unenäo peale.

76
Ärganuna nägi Kalevipoeg purunenud laukoormat.

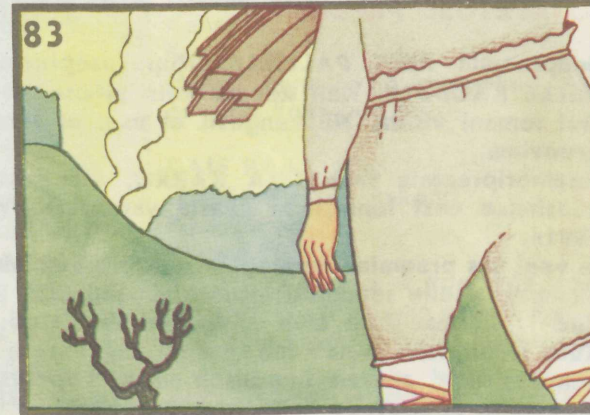
77
Nüüd otsustas ta laudade toomiseks üle Peipsi silla ehitada.

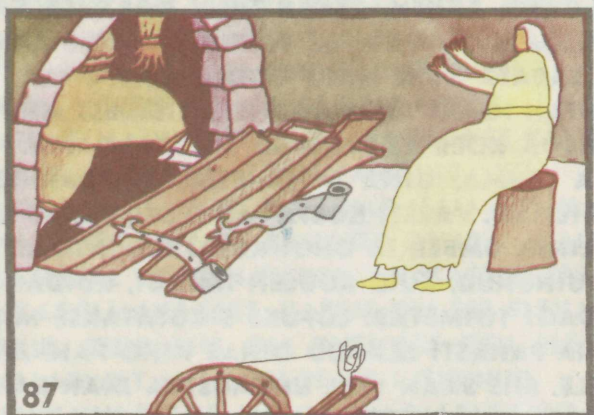
81
Illustreerinud JUSS PIHO
Ilmjärvest läbi minnes kerkis vesi talle kaelani.

82
Ringi ümber järve minnes nägi ta vanaeite, kellelt õppis hulga tarkusi.

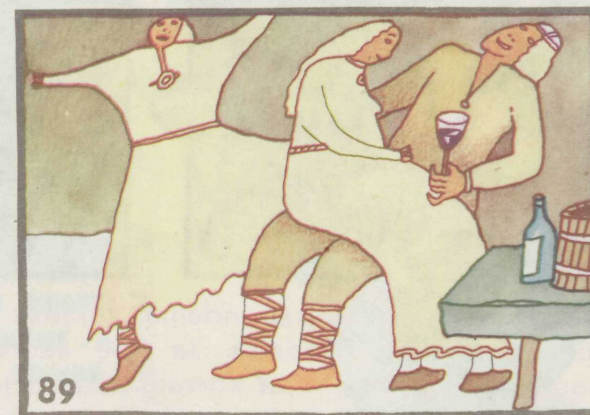
83
Mööda sood sammudes nägi Kalevipoeg paksu suitsu üles tõusmas.

87
Kui ta nüüd uksest kinni võttis, lendas see prantsatades põrandale.

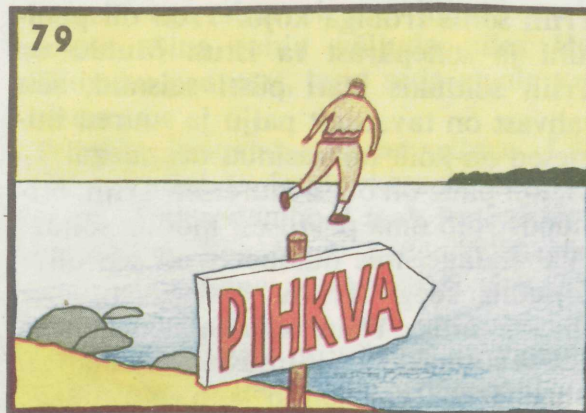
88
Kambriseinal oli tore mõök, pajuvits ja kübar. Imekübaraga muutis piiga end kangelase suuruseks.

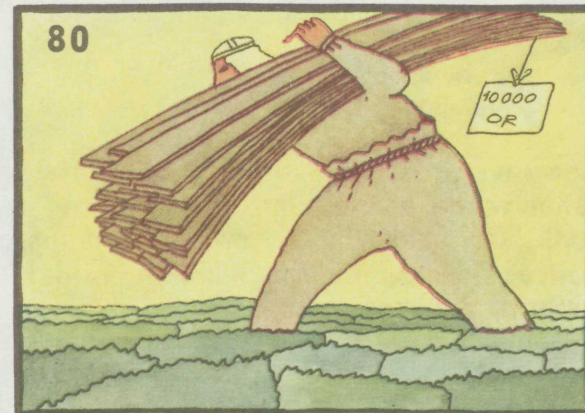
89
Kalevipoeg muutis kübaraga end piigade suuruseks ja pidas nendega lõbusat lustipidu.

78
Korraga tõusis torm ja lõhkus poolelioleva töö.

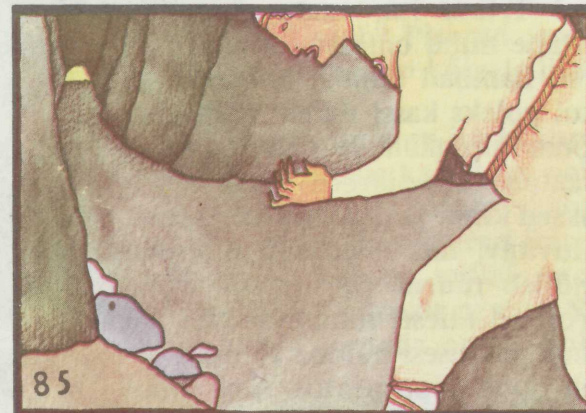
79
Uuesti pidi Kalevipoeg mööda märga rada Pihkva poole rändama.

80
Kalevipoeg tuli uue lauakoormaga Pihkvast tagasi.

84
Lähemale jõudnud, leidis Kalevipoeg koopa, kus mehed Sarvikule leent keetsid.

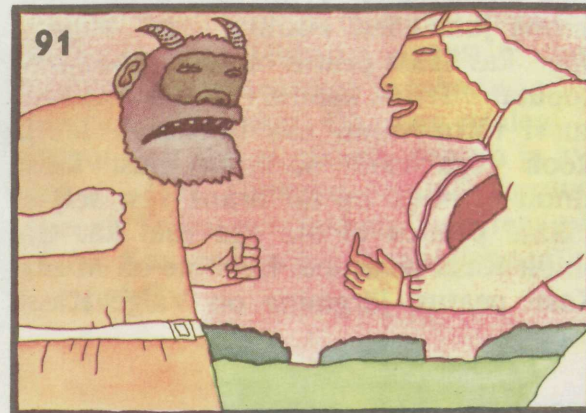
85
Mehed juhatasid Kalevipoja oma peremehe juurde. Kangelane asus mööda käiku teele.

86
Lõpuks jõudis ta ukseni, mille kõrval oli jõudu vähendav ja suurendav anum.

90
Teisel päeval näitasid piigad Kalevipojale Sarviku varakambreid.

91
Kui Sarvik koju jõudis, leidis ta Kalevipoja väikeseks muudetud kujul, soovikübar käes.

92
Otsustati jõudu katsuda. Sarvik tahtis jõudu andvat jooki rüübata, kuid piigad olid klaasid vahetanud. (Järgneb)

Nalju.

Kogunud GUIDO ILVES

Leo on esimest päeva koolis ja õpetaja tahab teada, kas ta numbraid tunneb.

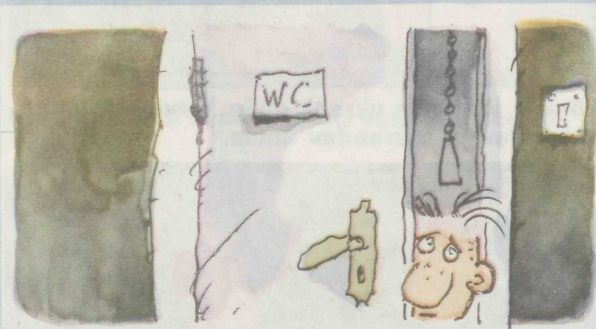
«Jah. Üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse, kaheksa, üheksa, kümme, soldat, emand, kuningas, äss.»

Õpetaja kirjutab Mari päevikusse: «Mari lobiseb palju.»

Järgmisel päeval toob Mari päeviku tagasi isa märkusega: «Kui te veel ta ema kuuleksite!»

Illustreerinud HILLAR METS

«Peeter, mida sa sööd kõige parema meelega?»

«Kirsse.»

«Miks!»

«Kui ma kirsse söön, on mul järgmine päev kõht lahti ja ma ei pea kooli minema.»

Triin sõitis trolliga koju. Troll oli pooltühi ja sellepärast ta istus. Muidu on Triin sõidukis alati püsti seisnud, sest rahvast on tavaliselt palju ja suured inimesed on kõik nii väsinud nägudega.

Oi, kui pime on õues, muretseb Triin, niimoodi võib oma peatusest mööda sõita.

«Vabandage, mis number troll see oli?» koputab keegi Triinu õlale. «Number viis,» kehitab Triin õlgu ja pöörab pea küsija suunas. Ja siis unustab ta oma suu lahti. Tema ees seisab suur must kass. Seisab tagumistel käppadel, nagu oleks ta tsirkuses. Vähemalt nii suur on ta küll kui Triinu isa, vaata et suuremgi.

«Pane nüüd oma suu kinni, muidu saavad hambad külma. Mõtleks vaid, justkui poleks kassi varem näinud,» nähvab loom nipsakalt ja väljub trollist. Triin vaatab talle järele, kuid siis vajuvad ukseid kinni ja troll hakkab uuesti sõitma. Huvitav, mis nägu teised inimesed on, mõtleb tüdruk ja vaatab ringi. Imelik, troll on täiesti tühi. Kas tõesti on Triin oma peatusest mööda sõitnud ja eelmine oli juba lõpp-peatus ning nüüd läheb sõit depoosse?

Troll sõidab kiiresti ja maju pole akna taga enam näha. Triin tõuseb püsti, et minna juhi käest küsima. «Hei, vabandage, kas Säase peatus on juba möödas?» koputab Triin kabiini uksele. Äkilise kurvi tõttu vajub uks iseenesest lahti. Rooli taga istub seesama must kass, ainult et nüüd on tal oranž vest seljas. «Säase peatust ei ole ega tule ka. On ainult Kassi peatused. Eelmine oli Musta Kassi peatus, järgmine on Valge Kassi

Hea tüdru

ILONA-EVELYN RANNALA

ku peatus

peatus, aga sina ei saa üheski maha minna. Sina tohid väljuda alles Hea Tüdruku peatuses, kuid seda ei ole veel olemas.»

Triinule kipuvad pisarad silma. Läbi pisarate näeb ta, kuidas kass silub käpaga vurre. Just sedamoodi teeb ka vanaema kass Kutu. See Kutu, keda Triin täna naabritüdrukuga võidu sabast tiris. Vanaema veel ütles, et mis sa seda kassi kräunutad. Aga Kutu näugus nii vahvasti ja tõmbas selja küüru. Tegelikult on Kutu tore pisike kassike, mitte selline suur ja hirmuäratav nagu see siin rooli taga.

Mis Triinust nüüd saab? Pisarad voolavad silmist juba ojadena ja kõigele lisaks hakkab nina lurisema.

Oh, kui ta pääseks koju ema-isa ja vanaema juurde! Küll ta siis kaisutaks neid. Triin oleks hea tüdruk ja paluks naabripikalgi heaks hakata. Siis suured inimesed ehitaksid uue peatuse, millele saaks nimeks panna Hea Tüdruku peatus. Siis ei saaks see kuri kass teda enam trollis kinni hoida.

«Või kuri kass!» pobiseb keegi rooli taga. «Palun väga, kui mind sabast tiriti, polnud mul viga midagi. Nüüd on pisarad väljas. Teab küll, et mul hale meel hakkab. Või Hea Tüdruku peatust ehitama! Sellistest pisaraojadest ja lubadustest seda, jah, ehitatakse. Oh, olgu pealegi. •

Troll teeb äkilise pöörde, peatub ja avab ukse. «Hea Tüdruku peatus!» kuulutab keegi. Triinu nutt lakkab. Ta ei tea, mida teha. Kas temal sobib ikka selles peatuses väljuda?

Illustreerinud HELDUR LARETEI

• Nalju

Ema: «Karlike, see pole sugugi ilus, et sa oma sõpradest seljataga halvasti räägid.»

Karlike: «Kui ma seda neile ütlen, siis läheb mul kehvasti.»

Poiss istub nurgas ja nutab kibedalt, sest on isalt nahatäie saanud. Väike õde läheb teda lohutama: «Ära nuta, kui me suureks saame, siis kolgime oma lapsed ka läbi.»

Väike poiss helistab isale tööle: «Hallo, kes seal kuuleb!»

«Maailma kõige targem mees,» vastab isa, kes poja häälest ära tunneb. «Vabandage, ma eksisin numbriga.»

Kogu suve tiirutas Kaaren Kaarel kuusetukas punase katusega maja läheduses. Siin liikus mitmesuguseid koduloomi. Kaarlit huvitas kõige rohkem õues uitav noor pruun kana. See ei pidanud pesalkäimisest lugu, poetas oma muna, kuhu juhtus, tihti põosa alla. Kaaren Kaarel oli siis krapsti! jaol. Kanamunad maitsevad talle hästi. Kuid ta pidi kogu aeg valvas olema, et muna jahtides kassi küünte vahele ei satuks. Kaaren Kaarel otsustas välja uurida, kui kaua tema suguvennad juba kanamune näppemas võivad käia. Ta sai teada, et

kana kodustati Indias 5—6 tuhat aastat tagasi. Nii mune kui liha hakkasid tarvitama vanad roomlased. Vahepeal jäi kanakasvatus tükiks ajaks soiku ning hakkas uuesti levima 18. sajandil. Praegu on kana kõige enam levinud lind üle kogu maailma. Üks kana võib aastas muneda kuni 300 muna.

kass hakkas kodus elama kõigepealt vanade egiptlaste juures. Nende jaoks oli kass nii püha loom, et neid isegi balsameeriti pärast surma. Seevastu keskaja Euroopas peeti kasse, eriti musti, nõialoomadeks ja neid põletati tuleriidal.

Hiinlased uskusid, et teatud vanuses võib kass muutuda mõneks teiseks loomaks. Aasias arvati, et pärast surma muutub inimene kassiks. Kassid teeb salapäraseks tema vaikne liikumine. Tasa

hiilida võib ta nii öösel kui päeval. Pimedas aitavad õiget teed leida vurrud. Kass kuuleb paremini kui inimene. Kuid näiteks valged punaste silmadega kassid on kurdid. Kassid elavad kauem kui koerad. Inglismaal jõudis üks kiisuke ära pidada isegi oma 36. sünnipäeva.

koer elab inimesega koos juba 8—10 tuhat aastat. Arvatakse, et maailmas on 400 miljonit koera.

Koerad elavad harva üle 20 aasta vanaks. Austraaliast on küll teada üks lambakoer, kes elas 29-aastaseks.

Kõige raskemad koerad on bernhardiinid. Ameerikast on teada bernhardiin, kes kaalus 140 kg.

Lohe ohe

ENO RAUD

LINNULAULUVIISE LUUES
LIND KORD LAULIS KOOPASUU EES.
SES KOOPAS AGA ELAS LOHE,
KES LAULUST RÕÖMSAKS MUUTUS KOHE
JA ERILISE INNUGA
SIIS LAULIS KOKKU LINNUGA.

KUID VARSTI LÖPPES LOHE IND,
SEST ÄRA METSA LENDAS LIND.
NÜÜD HOOPIS KURVAKS MUUTUS LOHE
JA SAMAS KOSTIS LOHE OHE.
KUI LIIKUS LOHE HINGEÕHK,
SIIS TUISKAS LIIV JA PÖÖRLES PÕHK.
NING JUHTUS HULLEMATKI VEEL,
NÄE, HOBU ÕHKU TÕUSIS TEEL
JA KARJAPOISSI HAARAS EHM,
KUI KARJAST ÄRA LENDAS LEHM.
KA LAMBAD, NÄGEMATA VAEVA,
SEAL TÕUSID OTSEJONES TAEVA,
KUS IMEKOMBEL SEDAMAID
NEIST VALGED LAMBAPILVED SAID.

EI OLE SELLES MISKIT HEAD,
KUI TAEVAS TIIRUTAVAD SEAD.
NÜÜD AGA NÕNDA JUHTUS SIISKI,
SEST OHE SEAD JU KAASA VIISKI
NING JUST SIGADEGA VÕIDU
TEGI KOERGI ÕHUSÕIDU.

NII JUHTUS IGASUGU NALJU
JA SEGADUSI ÜPRIS PALJU.
KUID LÕPUKS METSAST SAABUS LIND
JA LAULMA HAKKAS KOHE.
NÜÜD RAHUNES KA LOHE RIND
JA LÖPPES LOHE OHE.

Illustreerinud MARKO MÄETAMM

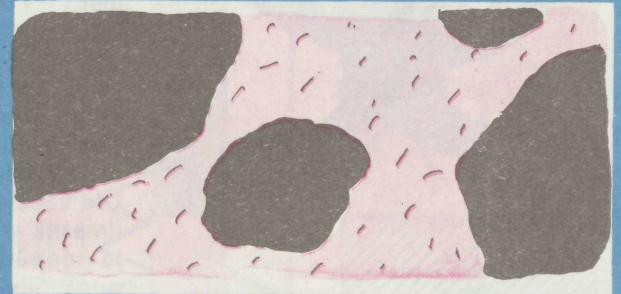
MÄETAMM '91

lehm kodustati üle 6 tuhande aasta tagasi Aasias. Mesopotaamiast pärineb umbes 5 tuhande aasta vanune pilt, millel kujutatakse lehmälüpsi. Õige vanal ajal kasutati lehma ka veoloomana.

Lehm sööb päevas 70 kg toitu ja annab vastu 20–30 liitrit piima.

Maailmas on teada ka rekordlehm, kellelt saadi 72 liitrit piima päevas.

Lehma keskmine eluiga on 7 aastat. Kuid on teada ka lehm, kes elas 42 aasta vanuseks ja sünnitas 30 vasikat.

sigat kasvatatakse koduaedikus juba 8 tuhat aastat. Siga kodustati Aasias siis, kui inimene jäi paikseks. Siga kodustamise üks põhjus on see, et siga on vilets liikuja.

Vanad egiptlased laskisid sigadel külvatud vilja maa sisse tallata.

Illustreerinud HILLAR MËTS

lammas elab peaaegu igal mandril. Inimese juurde jäi lammas ligi 9 tuhat aastat tagasi. Aasias. Lambalt võib aastas saada kuni 9 kg villa.

Kesk-Aasias kasvatatakse palju karakull-lambaid, kelle liha pole just kõige maitsev. Hinnas on nende nahk, millest saab kraesid ja kasukaid.

Jugapuu on Eesti kõige haruldasem looduslik okaspuuliik. Seda leidub vaid siin-seal Lääne-Eestis, Saaremaal ja Hiiumaal tavaliselt madala põõsana. Suurim teadaolev jugapuu Eestis kasvab Saaremaal. Selle kõrgus on ligi 9 meetrit, tüve läbimõõt 30 cm ja vanus 200 aastat.

Sajandeid tagasi oli jugapuud Eesti maal palju enam. Sellele viitavad mitmed kohanimed. Näiteks Jugamägi Viljandimaal ja Jugassaare Pärnumaal. Kahjuks tänapäeval jugapuu neis paigus ei kasva. Mõnel pool eesti murdekeeles öeldakse «juga» iga sitke ja kõva puu kohta. Keelemälus on puu säilinud, ehkki ta ise päriselt ammu on kadunud. Üle kaheksasaja aasta tagasi oli Eesti ilmastik palju mahedam kui praegu ja seepärast leiduski jugapuid igal pool. Siis aga kliima jahenes ja karmid talved hakkasid puule liiga tegema. Puuliik jäi püsima vaid Eesti neisse osadesse, kus talved on pehmemad.

Viimastel aastasadadel aitas ka inimene jugapuu hävimisele kaasa. Vähegi jämedamaid puid raiuti maha, et valmistada haamrivarsi ja peitlipäid, hammasrattaid ja muid esemeid, mis peavad olema hästi vastupidavad. Teati, et tugevuselt ei pääse jugapuuga võistlema ükski teine puuliik.

Kuni tänaseni kipuvad mõned inimesed murdma ja koju tooma jugapuu oksa. Need on tumerohelised, tihedad ja kenad. Kuid just seetõttu, et oksa aina murti, on jugapuu mitmel pool sootuks välja surnud. Kuidas jugapuu ära tunda? Okaste asetusel ja kujult meenutab ta nulgugu. Okkad on lamedamad, alt helelamad ja paiknevad oksal nagu kahele poole «seitlisse» kammitult. Eksimatult saab jugapuud ära tunda viljadest. Sügiseti ilmuvad emapuudele punaste sõstarde moodi mar-

Jugapuu.

Pildistanud HENDRIK RELVE

jad. Lähemalt vaadates tuleb välja, et õiged marjad need siiski pole. «Marja» tipus on õnarus, millest paistab välja seemne ots. Jugapuu «marjade» viljaliha on magus ja mahlane, seeme aga mürgine. Korduvalt on juhtunud, et mõni laps on jugapuu vilju tervelt alla kugistanud ja saanud eluohtliku mürgistuse. Mürgised on ka jugapuu okkad ja võr-

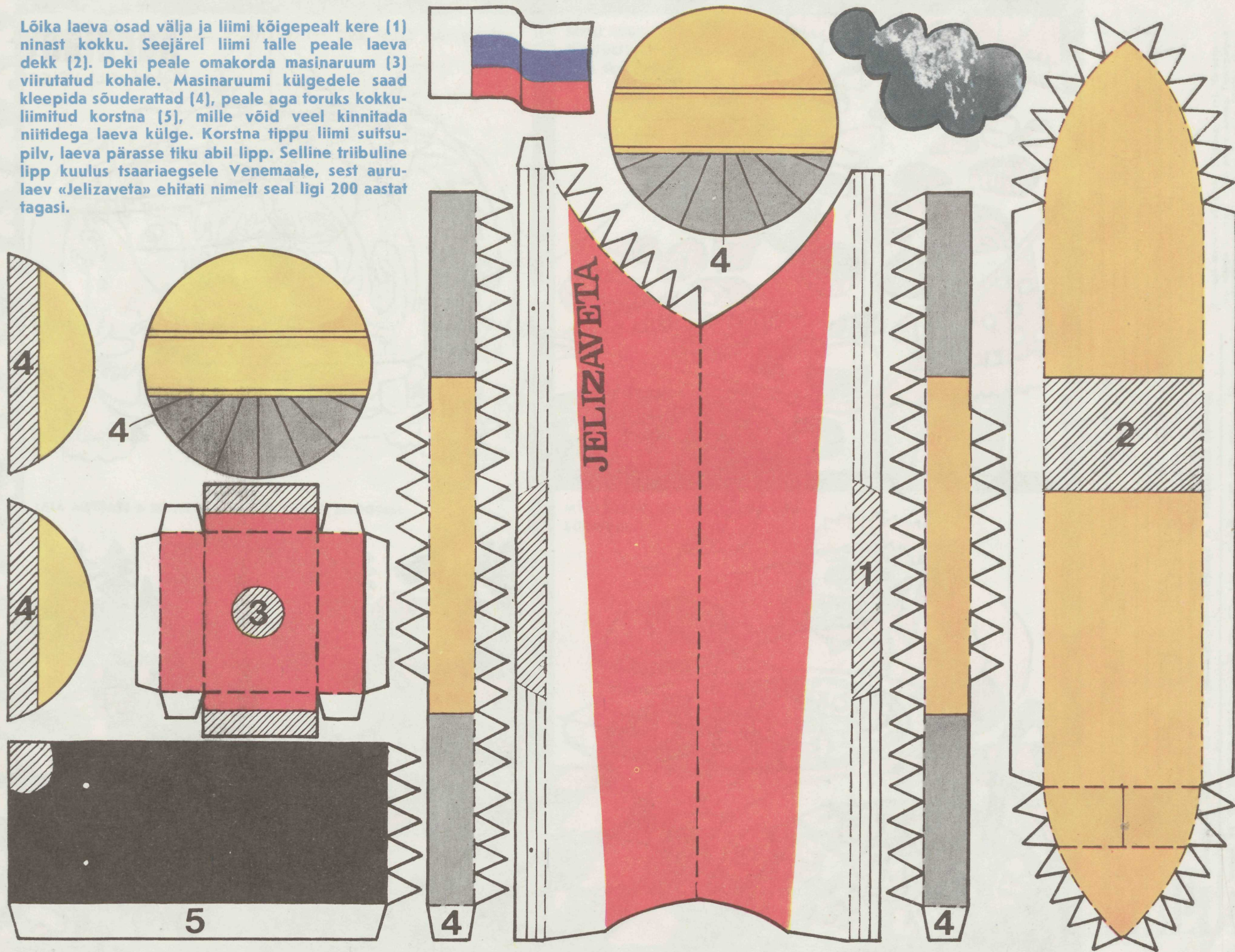
sed. Nende söömisest on saanud surmavaid mürgiannuseid lehmad ja hobused.

Parem on jugapuud üldse mitte kätega puutada ja tutvuda temaga vaid silmade abil. Ning meeles pidada: see on ainus looduslik okaspuuliik Eestis, mis on täiesti looduskaitse all.

HENDRIK RELVE

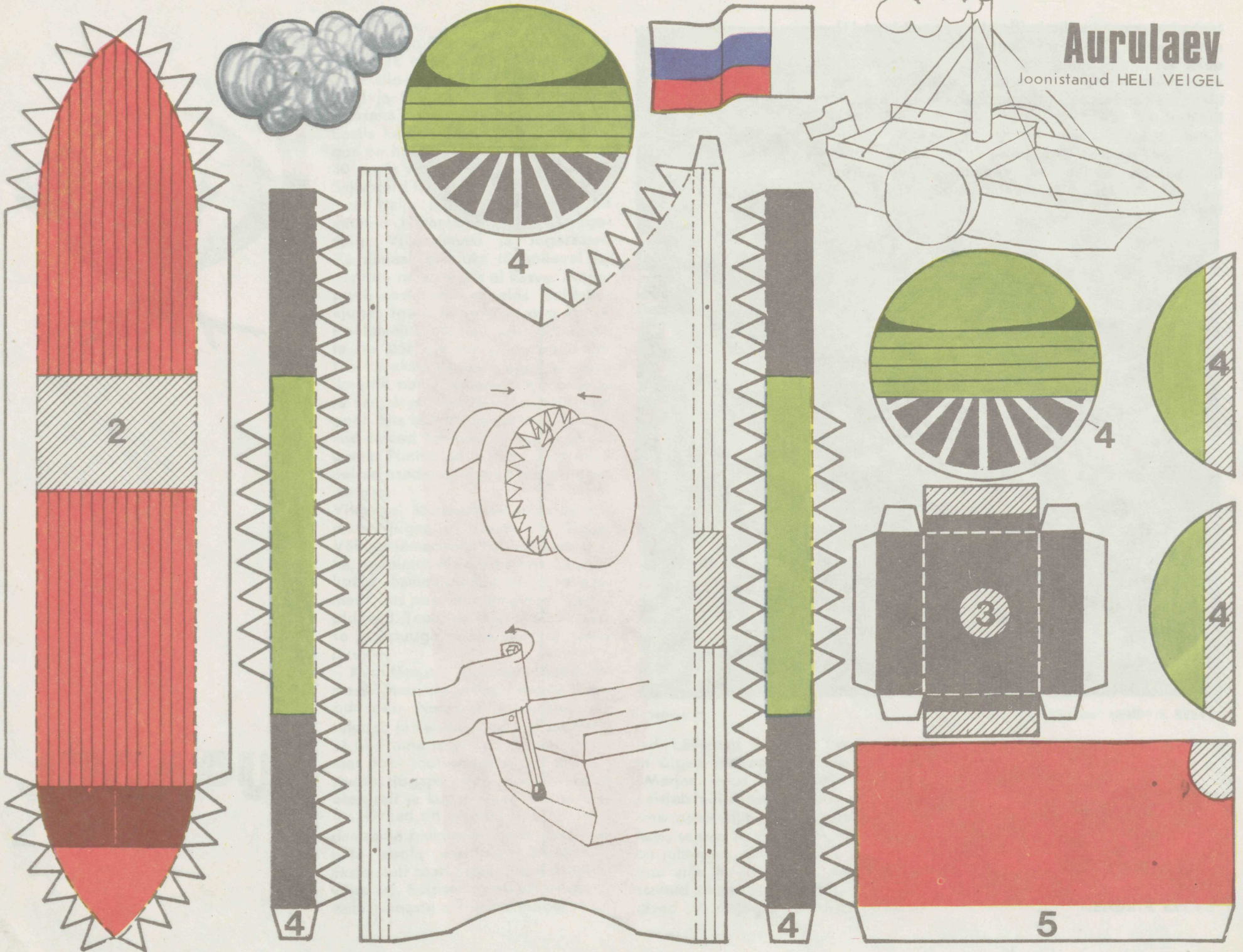
JUGAPUU

Lõika laeva osad välja ja liimi kõigepealt kere (1) ninast kokku. Seejärel liimi talle peale laeva dekki (2). Deki peale omakorda masinaruum (3) viirutatud kohale. Masinaruumi külgedele saad kleepida sõuderaffad (4), peale aga foruks kokkuliimitud korstna (5), mille võid veel kinnitada niitidega laeva külge. Korstna tippu liimi suitsupilv, laeva pärasse tiku abil lipp. Selline triibuline lipp kuulus tsariaegsele Venemaale, sest auru-laev «Jelizaveta» ehitati nimelt seal ligi 200 aastat tagasi.

Aurulaev

Joonistanud HELI VEIGEL

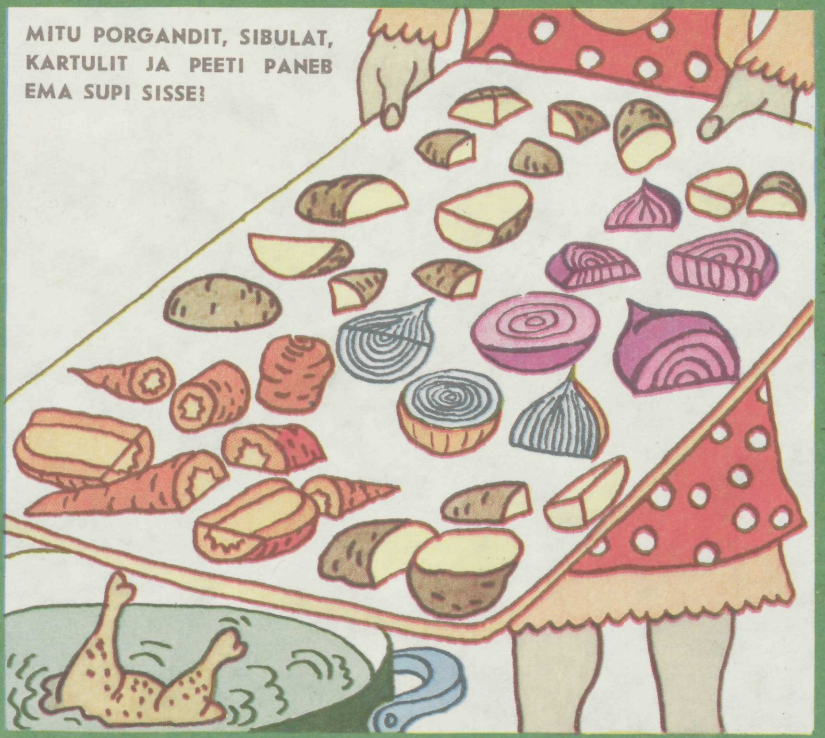
MITU LOOMA ON SELLEL PILDIL! VÄRVI ÄRA SULLE MEELDINUD LOOM.

LEIA METSAST 5 SEENT, MIS EI KÖLVANUD SÖÖGIKS!

MITU PORGANDIT, SIBULAT, KARTULIT JA PEETI PANEB EMA SUPI SISSE!

MITU KLIMPI ON KUSTI JUBA ÄRA SÖÖNUD!

Lastejakiri «Täheke» nr. 9. 1991. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 109, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, toimetaja I. Rensser 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 31. 07. 1991. Trükkida antud 22. 08. 1991. Trükiarv 47 800. Ofsetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärvõmmiseid 8,0. Tellimise nr. 3185. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükikoda. Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel JUSS PIHO
joonistus

Joonistanud KURTI VOOL

Детский журнал «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллинн, 200090, Пярну мн-те, 67-а. Адрес редакции: ЭР Таллинн, 200109, Пярну маantee, 67-а. Цена 60 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 47 800. Заказ 3185.

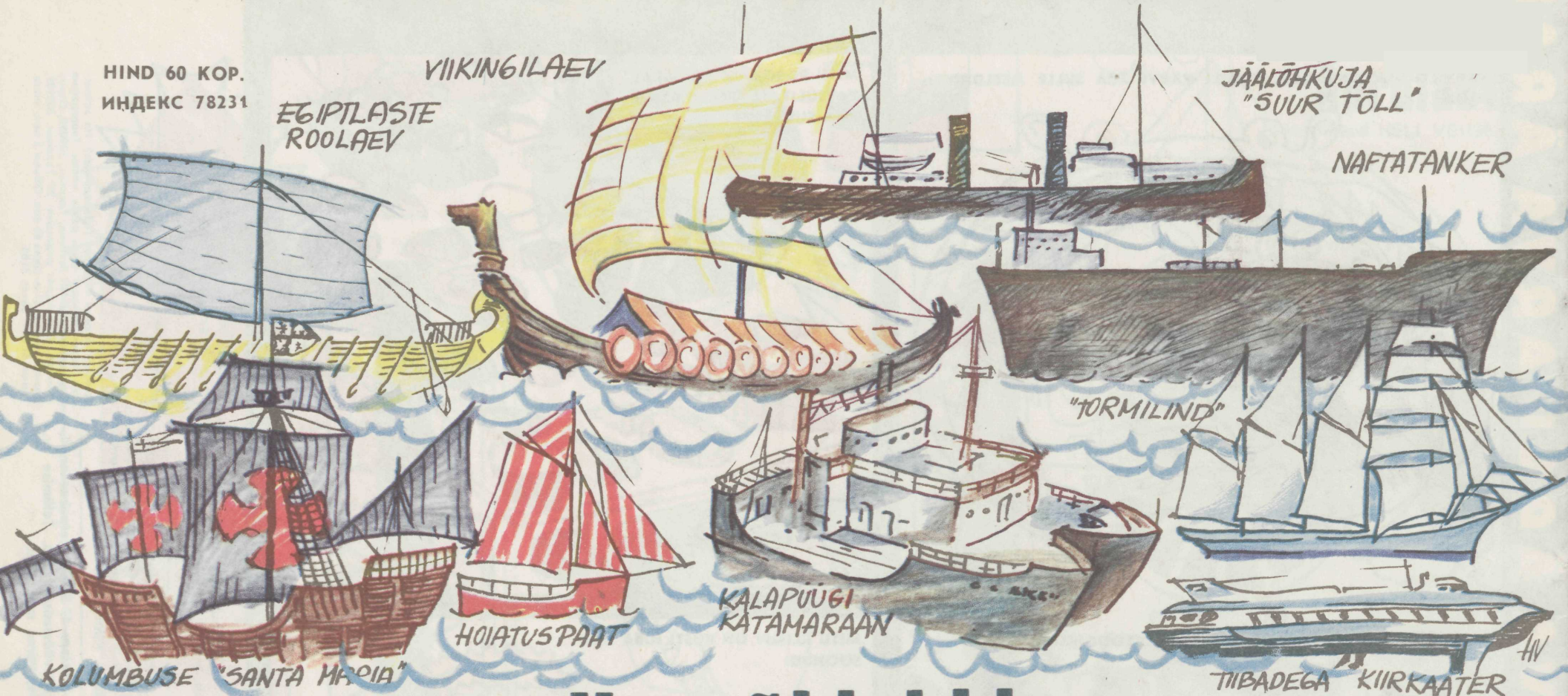
HIND 60 KOP.
ИНДЕКС 78231

EGIPTLASTE
ROOLAEV

VIIKINGILAEV

JÄÄLÖHKUJA
"SUUR TÖLL"

NAFTATANKER

KOLUMBUSE "SANTA MARIA"

HOIATUSPAAT

KALAPÜÜGI
KATAMARAAN

"TORMILIND"

TIIBADEGA
KIIRKAATER

Veesõidukid

Illustreerinud HELI VEIGEL

Arvatavasti oli esimeseks paadiks õnes puutüvi. Kus puid ei kasvanud, tuli otsida teisi materjale. Eskimod ehitasid oma paadid nahast, egiptlased roovihkudest. Oma roopaatidega võtsid egiptlased 5000 aasta eest ette isegi ookeanireise.

Eestlaste esimesed suuremad meresõidulaevad olid nn. viikingilaevad. Need ehitati laudadest ja peale pandi puri. Sellise viikingilaevaga sõitsid ka norralased. 1000 aastat tagasi käisid nad isegi Ameerikas ära. See oli 500 aastat enne Christofor Kolumbust ja tema purjelaeva «Santa Maria».

Inimesed tahtsid veeteed pidi aina kiiremini liikuda. Nõnda hakati kasutama aurujõudu. Esimene mere aurulaev ehitati ligi 200 aastat tagasi Venemaal. Selle mudeli saad teha käsitöölehel. Keisrinna auks oli laev «Jelizavetaks» nimetatud. Aurulaeva viisid edasi 2 auru jõul pöörlevat ratast.

100 aastat tagasi said purjekad veel ühe ameti. Neid hakati veealuste madalike juures kasutama hoiatuspaatidena. Et kaugemale paista, olid need paadid kentsakalt triibuliseks värvitud. Ilusaimaks Eestis ehitatud purje-

kaks peetakse 70 aastat tagasi saarlaste valmistatud «Tormilindu». See laev on sõitnud ookeanilgi.

Mida teha siis, kui meri on kaetud paksu jääga? Eesti tuntuimaks jäälõhkujaks on olnud soomlastelt saadud «Suur Töll».

Tänapäeval liiguvad järvedel ja jõgedel kiire vihinaga väikesed tiibadega reisilaevad. Nende keredki meenutavad lennuki omi, kuid tiivad jäävad vee alla peitu.

Aina tihedamini kohtab ookeanidel hiigelsuuri tankereid. Nende päratusse keresse tangitakse nafta. Kahjuks on suured ja kiired laevad huvitavad vaid inimestele. Loodusele teevad need tihtipeale liiga. Tiibadega kiirkaatrite lained häirivad kalu ega lase veelindudel rahulikult pesitseda. Hoopis suur õnnetus on siis, kui tanklaev puruneb ja nafta merre laiali valgub. Sellepärast on isegi kahju, et kaunite ja rahulike purjelaevade aeg on ümber saanud.

HELI VEIGEL